

Το Δίλημμα των Βρετανών Πολιτών: Παραμονή ή Έξοδος;

• Ένα «Brexit» θα έχει αρνητικές επιπτώσεις για το Ηνωμένο Βασίλειο οδηγώντας τη χώρα σε μία περίοδο πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας. Η χώρα θα χάσει πολλά από τα προνόμια που διαθέτει ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

• Οι πιθανές συνέπειες ενός «Brexit» δεν θα είναι ομοιογενείς για όλο το βρετανικό πληθυσμό. Ο αντίκτυπός τους θα εξαρτηθεί από παράγοντες όπως η κοινωνική τάξη και η γεωγραφία.

• Ένα «Brexit» θα επηρεάσει τις ευρωπαϊκές πολιτικές στους τομείς του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, του μέλλοντος της ευρωζώνης, της πολιτικής ασφάλειας και του μεταναστευτικού. Η Ευρώπη θα κληθεί να λάβει άμεσα αποφάσεις αναπλήρωσης/αντικατάστασης του βρετανικού κενού.

• Η άνοδος ευρωσκεπτικιστικών κομμάτων σε διάφορες χώρες αναμένεται να αυξηθεί. Το σενάριο διάλυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υπερβολικό αλλά η Ευρώπη θα πληγεί από κρίση εσωστρέφειας.

Την βδομάδα πριν από το δημοψήφισμα της 23ης Ιουνίου που θα κρίνει την παραμονή ή όχι της Μεγάλης Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κορυφώνεται η προσπάθεια των υποστηρικτών των δυο στρατοπέδων, του «Bremain» και του «Brexit» να επηρεάσουν τη βρετανική κοινή γνώμη, ιδίως τους αναποφάσιστους ψηφοφόρους. Φυσιολογικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση προετοιμάζεται για την επόμενη μέρα, ιδίως για το ενδεχόμενο ενός «όχι». Την ίδια στιγμή, όμως, η δολοφονία της βουλευτού των Εργατικών, Jo Cox, αποτυπώνει με τραγικό τρόπο τις συνέπειες ενός διαφαινόμενου διχασμού σε μία χώρα. Επιβεβαιώνει, επίσης, το ευμετάβλητο των βρετανικών δημοσκοπήσεων, καθώς το «Bremain» αποκτάει ξανά προβάδισμα ύστερα από δύο περίπου βδομάδες.

Προσπαθώντας να συμβάλουν στην καλλιέργεια του διαλόγου ενόψει του επερχόμενου δημοψηφίσματος και να δώσουν απάντηση σε κρίσιμα ερωτήματα, το Ίδρυμα Konrad Adenauer της Αθήνας, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet και ο Ελληνικός Σύλλογος Αποφοίτων του London School of Economics and Political Science διοργάνωσαν την Πέμπτη 16 Ιουνίου 2016 δημόσια συζήτηση με θέμα: «Το Βρετανικό Δημοψή-

φισμα: Πιθανά Σενάρια και Συνέπειες». Προσκεκλημένοι ομιλητές ήταν η κ. Ντόρα Μπακογιάννη, Βουλευτής και πρώην Υπουργός, ο Καθηγητής Kevin Featherstone, Επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου και Διευθυντής του Ελληνικού Παρατηρητηρίου του LSE και ο κ. Steven Blockmans, Senior Research Fellow του Centre for European Policy Studies.

Την συζήτηση άνοιξε η κ. Μπακογιάννη, η οποία εστίασε στην αμοιβαία επωφελή σχέση Μεγάλης Βρετανίας - Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μιλώντας για τα οφέλη της Μεγάλης Βρετανίας μπορεί να γίνει λόγος για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης ως αντιστάθμισμα στην συμβολή της χώρας στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό. Επιπροσθέτως, η βρετανική βιομηχανία απογειώθηκε, καθώς το 50% των προϊόντων της εξάγεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα, η κ. Μπακογιάννη αποδόμησε το επιχειρημα των «Brexiters» ότι μεγάλος αριθμός μεταναστών θα εισέλθει στη Μεγάλη Βρετανία σε περίπτωση παραμονής της χώρας στην Ένωση. Μπορεί η προσφυγική κρίση να έχει οδηγήσει στη διατύπωση σεναρίων πως η χώρα θα γεμίσει πρόσφυγες, ωστόσο τα νούμερα δεν το επιβεβαιώνουν. Μόλις 1.764

πρόσφυγες δέχθηκε η Μεγάλη Βρετανία των 60 εκατομμυρίων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου κατανομής (αξιζει να αναφερθεί πως η Ελλάδα δέχθηκε 60.000). Οι «Brexiters» ξεχνούν επίσης να αναφέρουν, υπογράμμισε η ίδια, ότι η βρετανική είναι η πρώτη εθνικότητα μεταναστών σε όλες τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Τα κέρδη και οι απώλειες της Μεγάλης Βρετανίας από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παράλληλα, η κ. Μπακογιάννη έκανε λόγο για τη λανθασμένη στρατηγική της καμπάνιας του «Μένουμε Ευρώπη», η οποία δεν μεταλαμπάδευσε ένα όραμα για την Ενωμένη Ευρώπη εξηγώντας πόση σημασία θα είχε η βρετανική παρουσία μέσα σε αυτήν. Επίσης, ισχυρίστηκε ότι τα οικονομικά επιχειρήματα των «Brexiters» ελέγχονται για την αξιοπιστία τους. Το Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, παίρνει πίσω μεγάλα ποσά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και τα διασυνοριακά προγράμματα, κερδίζει από την κοινή αγορά, αυξάνοντας το ετήσιο εισόδημα των Βρετανών μέχρι και 6%. 3.5 εκατομμύρια θέσεις συντηρούνται στη χώρα. Ακόμα, και σε περίπτωση «Brexit», όμως, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν πρόκειται να εξοικονομήσει 350 εκατομμύρια λίρες εβδομαδιαίως - όπως υπόσχονται οι «Brexiters» - καθώς η χώρα θα συνεχίσει να συμβάλει στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό εφόσον επιθυμεί να έχει πρόσβαση στη κοινή αγορά. Τέλος, η κ. Μπακογιάννη αμφισβήτησε πως εκτός Ευρώπης το βρετανικό ΑΕΠ μπορεί να αυξηθεί άμεσα κατά 4%, καθώς το Λονδίνο θα καλείται να πληρώνει τους δασμούς που θα του επιβάλουν οι εμπορικοί του εταίροι και θα είναι ουσιαστικά διπλά χαμένο.

Ο καθηγητής Featherstone ξεκίνησε την ομιλία του, κάνοντας λόγο για πολύ σοβαρές οικονομικές συνέπειες σε περίπτωση «Brexit», ιδίως σε ότι αφορά τη βρετανική οικονομική ανάπτυξη. Τα αποτελέσματα μίας εξόδου, όπως είπε, δεν θα είναι ενιαία αλλά διαφορετικά, ανάλογα με τις διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και τη γεωγραφία. Δίνοντας πολιτική διάσταση στις εξελίξεις, ο ίδιος συνέκρινε αυτό που συμβαίνει τώρα στη Μεγάλη Βρετανία με όσα έγιναν τον περασμένο Ιούλιο στην Ελλάδα. Κατά τη γνώμη του,

και εκεί έχει αναδυθεί ένας νέος λαϊκισμός, ο οποίος δεν στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά, προβλέψεις, και αποδείξεις αλλά στο συναίσθημα. Όπως η Ελλάδα, έτσι και η Μεγάλη Βρετανία παρουσιάζει πολιτικό παραλογισμό. Μάλιστα, ο καθηγητής Featherstone ανέφερε πως ένα Grexit θα είχε τόσο μεγάλες συνέπειες που η ελληνική κυβέρνηση δέχθηκε τελικά χειρότερη συμφωνία, παρά το γεγονός ότι το «όχι» είχε επικρατήσει στο δημοψήφισμα.

Στη συνέχεια, ο καθηγητής Featherstone συνδέσε το λαϊκισμό με το θέμα της εθνικής κυριαρχίας και της επιχειρηματολογίας των «Brexiters». Ειδικότερα, οι «Brexiters» υποστηρίζουν πως οι Βρυξέλλες, οι οποίες δεν λογοδοτούν κατά την άποψή τους σε κανέναν, θα αναγκαστούν να συνεργαστούν στενά με το Λονδίνο, επειδή η Μεγάλη Βρετανία είναι ο μεγαλύτερος προορισμός για τις εξαγωγές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η 5η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη παγκοσμίως. Κατά την άποψη του καθηγητή Featherstone, η επιχειρηματολογία δε συμβαδίζει με τη λογική των οικονομολόγων ούτε πρόκειται να οδηγήσει τις Βρυξέλλες σε αναθεώρηση των προειδοποιήσεων τους. Επίσης, αναρωτήθηκε γιατί στο όνομα της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας τέθηκε το δίλημμα της παραμονής της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση στους πολίτες από τη στιγμή που το βρετανικό κοινοβούλιο τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει αποφασίσει να επικυρώσει έντε ή έξι κοινοτικές συνθήκες. Οι περισσότεροι ψηφοφόροι απορρίπτουν την ιδέα μίας «διαρκώς στενότερης Ένωσης» ("ever closer union") και δεν θέλουν η Ένωση να γίνει οι «Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης». Αλλά δεν πρέπει να λησμονείται ότι η ακριβής φράση είναι μία «ακόμη στενότερη Ένωση των Λαών» ("an ever closer union of people").

Οι «Brexiters» επηρεάζουν την κοινή γνώμη με λαϊκιστικά επιχειρήματα.

Επίσης, σε περίπτωση εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο καθηγητής Featherstone προειδοποίησε ότι η Ουάσινγκτον θα ενδιαφέρεται λιγότερο για τη γνώμη του Λονδίνου. Μόνο τον Putin και τον Trump συμφέρει το «Brexit», είπε χαρακτηριστικά. Ακολούθως, θα είναι πιο αδύνα-

μη στις εξωτερικές υποθέσεις, όταν θα θέλει να αντιπαχθεί στον Putin και την ισλαμική τρομοκρατία. Θα έχει, ακόμα, λιγότερη πληροφόρηση για τις ασιατικές οικονομίες ενώ θα επηρεαστεί έντονα από τη χρονοβόρο περίοδο των διαπραγματεύσεων για την αποσύνδεσή της από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που μπορεί να διαρκέσει έως και επτά έτη. Και αυτό γιατί η καινούργια συμφωνία μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου-Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να εγκριθεί από όλες τις 27 κυβερνήσεις και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι διαπραγματεύσεις θα είναι ιδιαίτερα δύσκολες σε περίπτωση που κράτη-μέλη ασκήσουν βέτο.

Τέλος, ο κ. Blockmans έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην επόμενη μέρα ενός ενδεχόμενου «όχι». Σημαντικό θα είναι αν θα γίνει η αποσύνδεση σε πνεύμα συνεργασίας ή αν το διαζύγιο θα είναι δύσκολο χωρίς τη διευθέτηση των νομικών εκκρεμοτήτων. Αν η κυβέρνηση Κάμερον δεν δρομολογήσει την 24η Ιουνίου τη διαδικασία του άρθρου 50 της Συνθήκης της Λισσαβόνας μπορεί να περάσουν πολλά χρόνια μέχρι μία κυβέρνηση να το πράξει. Ο μεγάλος κίνδυνος για το Ηνωμένο Βασίλειο, μάλιστα, θα είναι να μην έχει πρόσβαση στην ενιαία αγορά λόγω λανθασμένων χειρισμών. Ταυτόχρονα, σημαντικές θα είναι οι συνέπειες για το City του Λονδίνου ως παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό κέντρο, ενώ και η βρετανική βιομηχανία θα κληθεί να αντιμετωπίσει τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών σχετικά με τις άδειες και την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος. Και βέβαια, ο κ. Blockmans, δεν αγνόησε το γεγονός πως οι Βρετανοί πολίτες θα χάσουν το αυτόματο δικαίωμα να εργάζονται σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρόλο που οι επιπτώσεις ενός «Brexit» θα είναι γενικά αρνητικές, ο κ. Blockmans χαρακτήρισε υπερβολικές τις εκτιμήσεις περί κατάρρευσης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος που βασίζεται σε δεσμούς μεταξύ κρατών οι οποίοι αναπτύχθηκαν μεταπολεμικά. Παρά την κρίση, η Ευρωπαϊκή Ένωση παράγει το 25% του παγκόσμιου ΑΕΠ και παραμένει πρώτη στο δίκτυο της ανθρώπινης ανάπτυξης. Συνεχίζει, επίσης, να αποτελεί παράδειγμα επιτυχημένης διεθνούς συνεργασίας. Το μεγαλύτερο πρόβλημα θα είναι η ενίσχυση του ευρωσκεπτικιστικού κινήματος

και η δημιουργία μιας νέας γενιάς εθνικιστών σε χώρες όπως η Γαλλία, η Ουγγαρία και η Πολωνία.

Η Ευρώπη μπορεί να αντέξει ένα Brexit, αρκεί να εργαστεί σωστά και να κάνει μια καθαρή αυτοκριτική.

Ο κ. Blockmans προέβλεψε πως η Γερμανία θα αυξήσει ακόμη περισσότερο την επιρροή της σε περίπτωση «Brexit», οδηγώντας σε μεγαλύτερες εντάσεις σε χώρες που βλέπουν καχύποπτα το Βερολίνο. Για αυτό και η Γερμανία θα πρέπει να κάνει την αυτοκριτική της. Μάλιστα, ενόψει των εκλογών που θα πραγματοποιηθούν το 2017 σε Γαλλία και Γερμανία, θα πρέπει να απαντηθούν με σαφήνεια ερωτήματα που αφορούν τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, το μέλλον της ευρωζώνης, την πολιτική ασφάλειας και το μεταναστευτικό. Και αυτό γιατί τόσο η βρετανική στερλίνα όσο και το ευρώ αναμένεται να υποτιμηθούν, με τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό να χάνει περίπου 10,5 δισεκατομμύρια ευρώ, αν το Ηνωμένο Βασίλειο βγει από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Την ίδια στιγμή, η αποχώρηση της χώρας θα αποδυναμώσει την ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας και ασφάλειας και τη μάχη κατά της τρομοκρατίας, και θα δυσκολέψει η προσπάθεια δημιουργίας κοινών ευρωπαϊκών συνόρων.